KRAVs regler 2023

DEFINITIONER

KRAVs regler som mobilapp

Ladda ner appen

Hämta i App Store

Ladda ner på Google Play

KRAVs regler finns för alla produktionsinriktningar som kan KRAV-certifieras, till exempel växtodling, djurhållning och restaurang.

KRAVs regler är en smidig mobilapp som ger dig tillgång till alla KRAVs regler.

I appen kan du läsa om nyheter och ändringar i gällande och kommande utgåvor av KRAVs regler.

KRAV

www.krav.se

Definitioner

D

I KRAVs regler används följande begrepp:

A

Alkoholhaltiga drycker
Drycker som innehåller mer än 2,25 volymprocent alkohol.

Arom
En arom består av aromämne och bärare eller lösningsmedel.

Artiklar
I samband med redovisning av försäljningsvärden använder vi begreppet artiklar. KRAV-certifierade produkter ska registreras på artikelnivå, vilket innebär att samtliga artiklar ska redovisas till KRAV. Exempel: KRAV-märkt mellanmjölk som säljs under samma varumärke är en produkt, oavsett förpackningsstorlek. Varje förpackningsstorlek är en artikel.

Avblodning
Tömning av djurkroppen på blod.

Avgränsad bädd
En odlingsbädd, kruka eller liknande som är skild från underlaget så att jorden inte har kontakt med alven eller berggrunden.

Avgränsat substrat
Odlingssubstrat som inte har kontakt med alven eller berggrunden, till exempel odling i kruka eller avgränsad bädd.

Avvikelser
Avsteg från KRAVs regler.

Avvikelserapport
Certifieringsorganets rapport till ansvarig producent om KRAVs regler inte följs.

B

Baljväxter
Växter från familjen ärtväxter enbart eller i blandningar som till exempel:

- klöver-gräsvallar, klöverfrövallar och trindsäd
- blandningar med stråsäd, till exempel ärt-havre eller åkerböna-vete, där baljväxtandelen är minst 30 procent
- bottengrödor, mellangrödor och fånggrödor där baljväxtandelen är minst 40 procent. Räknas som 0,3 x baljväxter.

Basprodukter
Med basprodukter avses livsmedel och produkter som utgör stommen i menyn på den aktuella restaurangen.

Bearbetning (av livsmedel)
Åtgärd som väsentligt förändrar den ursprungliga produkten genom bland annat värmebehandling, rökning, rimning, mognadslagring, torkning, marinering, extraktion, extrudering eller en kombination av dessa behandlingar. I det ingår också användning av tillåtna livsmedelstillsatser och processhjälpmedel.
Exempel: koka sylt, göra korv, baka bröd, göra ost,

Bekämpningsmedel
Ett bekämpningsmedel kan antingen vara en biocidprodukt eller ett växtskyddsmedel. Bekämpningsmedel definieras i miljöbalken som en kemisk eller biologisk produkt som är avsedd att förebygga eller motverka att djur, växter eller mikroorganismer förorsakar skada eller olägenhet för människors hälsa eller skada på egendom. För att få säljas och användas ska bekämpningsmedel vara godkända av Kemikalieinspektionen.

Berikningsmedel
Berikningsmedel är ämnen, exempelvis mineraler, inklusive spårämnen, vitaminer, aminosyror och mikronäringsämnen, som sätts till med syftet att tillfredsställa särskilda näringsbehov eller för att ersätta vitaminer som gått förlorade vid tillverkningen.

Bestånd
Biologisk enhet som avgränsar individer inom en art som i huvudsak har gemensam geografisk och årlig livscykel. I kapitel 17 används begreppet i den här betydelsen: En avgränsningsbar grupp av fiskar av samma art som har ett gemensamt fortplantningsområde.

Betesperioden
Den tiden då djuren ska vara på bete, som en sammanhängande period under växtsäsongen. För idisslare är minimitiden för betesgång:

- minst 2 månader i Dalarna, Gävleborg, Västernorrland, Jämtland, Västerbotten och Norrbotten
- minst 3 månader i Stockholm, Uppsala, Södermanland, Östergötland, Jönköping, Kronoberg, Kalmar, Gotland, Västra Götaland, Värmland, Örebro och Västmanland
- minst 4 månader i Blekinge, Skåne och Halland.

För gris och fjäderfä gäller minst 4 månader.

Biologiska processer
Processer som sker med hjälp av levande organismer, till exempel rötning, kompostering, fermentering och jäsning.

Bottengröda
Gröngödsling som sås in i en huvudgröda i eller mellan raderna.

Brukningsenhet/Gård
En lantbruksfastighet eller ett lantbruksföretag som består av en eller flera registerfastigheter, eller delar av sådana fastigheter, som har gemensam bokföring. Begreppet motsvarar EU-förordningens ”jordbruksföretag”. Vi använder gård och brukningsenhet som precis samma begrepp.

Bur
En till golvytan betydligt begränsad inhägnad för ett djur eller en mindre grupp fjäderfän eller andra smådjur.

Bärare
Ämnen som används i de minsta mängder som är absolut nödvändiga som bärare av tillsatser, enzymer och aromämnen anses inte vara ingredienser. Till exempel kan majsstärkelse användas som bärare till en arom.

C

Certifieringsorgan
Ett certifieringsorgan är en organisation som kan och får certifiera produktion eller produkter enligt något regelverk. Ofta erbjuder ett certifieringsorgan certifiering enligt flera olika regelverk. Certifieringsorganet ska vara ackrediterat för de certifieringar det erbjuder. För att få certifiera enligt KRAVs regler ska certifieringsorganet vara ackrediterat av Swedac inom de regelområden certifiering erbjuds.

Certifieringssystem
Ett certifieringssystem omfattar de regler som ska följas och hur dessa ska kontrolleras.

Certifikat
Intyg om KRAV-certifiering för speciell produkt, produktion eller aktivitet.

D

Desinfektion
Behandling av lokaler, materiel eller personer med fysikaliska eller kemiska

medel i syfte att eliminera risken för överföring av smitta. Detta innebär inte att alla mikroorganismer avlägsnats eller avdödats (som sker vid sterilisering) utan att mängden potentiellt patogena mikroorganismer reduceras så långt att smittrisken elimineras. Även behandling av luft och vatten för att hindra spridning av smitta räknas till desinficering.

Djupströbädd/Ströbädd
En ströbädd gödslas ut med intervall från någon eller några veckor upp till ett år. Den hålls torr genom att nytt strömedel läggs ovanpå det gamla.

Djupströbädd är en ströbädd som gödslas ut en eller ett par gånger per år.

Djurhälsa
Djurens fysiska välbefinnande.

Djurskyddsansvarig
Ansvar, roll och kompetenskrav för denna person definieras i artikel 17 i EU-förordning (EG) nr 1099/2009. Observera dock att alla KRAV-certifierade slakterier ska ha en djurskyddsansvarig (även om färre än 1000 djurenheter slaktas) och att denna ska ha genomgått den av Jordbruksverket godkända kompetensbevisutbildningen.

Djurvälfärd
Djurhälsa och djurens övriga välbefinnande.

Drivning
Att förmå djuren att själva röra sig i önskad riktning.

E

Egna råvaror
Råvaror från din egen KRAV-certifierade lantbruksproduktion alltså växtodling, växthus, svampodling, djurhållning eller biodling.

Ekologisk
Ordet ekologisk får användas vid märkning och marknadsföring av produkter om EU-förordningen för ekologisk produktion (EU) 2018/848 uppfylls. KRAV-märkta produkter är ekologiska, förutom de som certifieras enligt reglerna för Produktionshjälpmedel i kapitel 12 och för Fiske i kapitel 17.

Enhet
Gäller kapitel 15 och avsnitt 18.6: En enhet är en fysiskt avgränsad plats där det bedrivs restaurangverksamhet, i eller utanför en kedja (se definition av Kedja). (Kallades tidigare verksamhetsplats.)

Enklare förädling (av livsmedel)
Hantering av obearbetade produkter som inte innebär att den ursprungliga produkten förändras, såsom slakt, styckning, rengöring eller malning.
Exempel: spannmålstorkning

Etablerad djurgrupp
Med etablerad djurgrupp menas en grupp av djur som har haft erforderlig tid att etablera sociala relationer mellan varandra.

EU-ekologisk
En produkt eller produktion som inte är KRAV-certifierad, utan enbart certifierad i enlighet med gällande EU-förordning för ekologisk produktion (EU) 2018/848.

F

Farligt avfall
Med farligt avfall menas till exempel explosivt, brandfarligt, oxiderande, giftigt eller hälsoskadligt avfall. Exempel på farligt avfall är oljeavfall, impregnerat virke, el- och elektronikskrot, batterier, lösningsmedel, färg och lack.

Fermentering
Syrefri nedbrytning av organiskt material.

FiBL
Forschungsinstitut für biologischen Landbau. Världsledande forskningsinstitut för ekologiskt lantbruk som har sitt säte i Schweiz.

Foder från omställningsmark/Omställningsfoder
Foder som odlas på mark som är under omställning och skördas tidigast 12 månader efter att omställningstiden påbörjats. Vissa grödor får användas som foder till egna djur tidigare vilket framgår av reglerna.

Flaskhals
En flaskhals är en passage i fjäderfänas rastgård som är smalare än den erfordrade sammanlagda öppningsbredden på utgångshålen från veranda till rastgård. Det innebär för höns 6,7 meter per 1000 höns och för slaktkyckling 4 meter per 100 kvadratmeter tillgänglig minsta yta inomhus.

Fodertillskott
En produkt som innehåller specifika näringsämnen för att komplettera övrigt foder vid behov, till exempel mineralfoder.

Friplockare
Personer som under några få dagar upp till flera månader plockar bär, växter eller svamp. Som enskild person säljer personen bär, växter eller svamp till ett uppköp. En friplockare arbetar inte på uppdrag av en arbetsgivare.

Fysikaliska processer
Processer som sker med fysikaliska metoder till exempel malning, frysning och torkning.

Fånggröda
En gröda som har sin huvudsakliga tillväxt mellan huvudgrödor och som odlas i syfte att minska växtnäringsförluster efter huvudgrödans skörd. Den består ofta av gräs.

Färdigförpackad
Ett färdigförpackat livsmedel är ett livsmedel som placerats i en förpackning innan det når konsumenten. Förpackningen behöver inte omsluta livsmedlet helt. Avgörande är om förpackningen omsluter livsmedlet på ett sådant sätt att innehållet inte kan ändras utan att förpackningen öppnas eller ändras.
Hela definitionen finns i artikel 2.2 e i förordning (EU) nr 1169/2011.
Definitionen är tagen från Livsmedelsverket, ***kontrollwiki***

Färgämnen
Ämnen som har eller kan ge färg. De kan förekomma i naturen eller vara syntetiskt framställda.

Föra in / Införsel
Inköp av produkter från ett annat land inom EU eller EES. Du får fritt föra in ekologiska produkter från dessa länder men inte automatiskt KRAV-märka dem.

Företag
Enskild näringsverksamhet, aktiebolag, handelsbolag, ekonomisk förening eller annan näringsverksamhet oavsett bolagsform.

Förnybar energi/Förnybara energikällor/Förnybar el
Förnybar energi/förnybara energikällor är vattenkraft, vågkraft, vindkraft, solfångare och solceller, biobränsle och spillvärme. El, värme och kyla som är miljömärkt enligt Bra Miljöval räknas som förnybar.

Förpackningsmaterial
Produkter, oavsett material, som används för att innehålla, skydda, hantera och/eller presentera en vara.

Försiktighetsprincipen
Om miljökonsekvenserna av ett ämne, en produkt eller en verksamhet är okända eller osäkra förkastas hellre än accepteras det/den för att minimera eventuella risker. Den grundläggande hänsynsregeln i miljöbalken innebär att alla som ska vidta en åtgärd ska utföra de skyddsåtgärder, iaktta de begränsningar och vidta de försiktighetsmått i övrigt som behövs för att åtgärden inte ska skada hälsan eller miljön.

Förädling
Förädling är ett samlande begrepp för all enklare ***förädling*** och ***bearbetning*** av jordbruksprodukter och andra råvaror till livsmedel, foder och produktionshjälpmedel.

Exempel på förädling är malning av spannmål, safttillverkning, charkuteritillverkning, mejeri-, bageri-, slakteri- och styckningsverksamhet, konservering, djupfrysning, torkning eller annan konserverande behandling.

Förpackning, märkning och ändring av märkning avseende ekologisk produktion ingår inte i vår definition av förädling, annars är definitionen ensamma som i beredning enligt artikel 3.44 i förordning (EU) 2018/848.

G

Gemensam styrning
System som garanterar att verksamheten kan kontrollera och redovisa att reglerna följs.

Genetiskt modifierad organism, GMO
En organism i vilken det genetiska materialet har ändrats på ett sådant sätt som inte förekommer naturligt genom parning eller naturlig rekombination.

Inom ramen för denna definition anses genetisk modifiering uppkomma åtminstone vid tillämpningen av de metoder som anges nedan:

- Hybrid-DNA-metoder med vektorsystem, vilka omfattas av rådets rekommendation 82/472/EEG.
- Metoder som innebär direkt införande i en organism av ärftligt material som beretts utanför organismen genom bland annat mikroinjektion, makroinjektion och mikroinkapsling.
- Cellfusion (inklusive protoplastfusion) eller hybridiseringsmetoder som innebär att levande celler med nya kombinationer av ärftligt genetiskt material bildas genom fusion av två eller flera celler på ett sätt som inte förekommer naturligt.

Följande metoder anses inte leda till genetisk modifiering, förutsatt att hybrid-DNA-molekyler eller genetiskt modifierade organismer inte används:

- befruktning in vitro
- konjugation, transduktion, transformation eller annan naturlig process
- induktion av polyploidi.

Genomisk selektion
Ett djurs avelsvärde bestäms med hjälp av DNA-markörer efter ett blod- eller vävnadsprov på djuret.

Grovfoder
Med grovfoder avses bete, hö, ensilage, helsädesensilage, grönfoder, halm, löv, bark, kvistar, betmassa och rotfrukter (ej potatis).

Grundläggande mänskliga rättigheter
Rättigheter som regleras i FN:s allmänna förklaring om de mänskliga rättigheterna från 1948.

Grundnivå
Den första/lägsta nivån i KRAVs regler för restaurang. Här garanteras att verksamhetens inköp är minst 20 procent Hållbara livsmedel, varav minst hälften ska vara KRAV-märkt.

Gröngödsling /gröngödselgröda
En gröda som inte skördas till foder eller livsmedel, och som har till syfte att användas som gödsel, oftast på samma mark som den odlats på. Den innehåller oftast kvävefixerande baljväxter.

Gård/Brukningsenhet
En lantbruksfastighet eller ett lantbruksföretag som består av en eller flera registerfastigheter eller delar av sådana fastigheter som har gemensam bokföring. Begreppet motsvarar EU-förordningens ”jordbruksföretag”. Vi använder gård och brukningsenhet som precis samma begrepp.

H.

Heterogent växtförökningsmaterial
Ekologiskt heterogent förökningsmaterial, definieras i förordning (EU) 2018/848 som:

”En växtgrupp inom ett och samma botaniska taxon på lägsta kända nivå, som
a) har samma fenotypiska egenskaper,
b) kännetecknas av en hög grad av genetisk och fenotypisk mångfald bland de enskilda förökningsenheterna, så att denna växtgrupp utgörs av materialet som helhet och inte ett litet antal enheter,
c) inte är en sort i den mening som avses i artikel 5.2 i rådets förordning (EG) nr 2100/94 (1),
d) inte är en blandning av sorter, och
e) har framställts i enlighet med denna förordning.”

High Conservation Value (HCV)
High Conservation Value (områden med naturliga ekosystem och högt skyddsvärde) definieras av organisationen HCV-network enligt sex principer. Principerna inkluderar biologisk mångfald, ekosystem, livsmiljöer, refugier, ekosystemtjänster, platser, resurser, livsmiljöer och landskap som är av betydelse för lokalsamhällen eller urfolk. Du hittar den fullständiga definitionen på ***www.hcvnetwork.org.***

Huvudgröda
Växtsäsongens huvudsakliga gröda och som skördas till foder eller livsmedel eller används som gröngödsling innevarande år.

Hållbara livsmedel
KRAVs definition av vilka olika livsmedel som får räknas in i kvoten för att uppnå olika nivåer i restaurangcertifieringen (kapitel 15), se bilaga 5. Observera att denna definition endast gäller för kapitel 15.

Hållbart fiske
Fiske som certifierats som hållbart enligt ett system som erkänns av Jordbruksverket i överensstämmelse med de principer som fastställs i förordning (EU) nr 1380/2013.

Hård drivning
Olaglig användning av elektrisk pådrivare, pådrivning i form av till exempel vridning av svansen som är förbjudet enligt svensk lag, hårda sparkar och slag eller hårda och/eller upprepade slag eller stötar med tillhygge samt oaktsam drivning med grindar eller liknande.

Hälsoplan
En plan anpassad till din besättning inriktad på strategiskt förebyggande djurhälsoarbete inklusive smittskydd som upprättas tillsammans med veterinär.

Hälsoprogram
Etablerat program med systematisk uppföljning av djurhälsa, anpassat till respektive djurslag.

Högmjölkande idisslare
Kor, får och getter med uppenbart spänt juver i behov av regelbunden mjölkning. Se även referens i Jordbruksverkets föreskrift om slakt och avlivning (SJVFS 2019:8 saknr. L22).

Högsta tillåtna giva
Den maximala mängd av ett gödsel- eller jordförbättringsmedel (produktionshjälpmedel) som en lantbrukare får tillföra marken utan att det medför att för stora mängder tungmetaller eller växtnäring samtidigt tillförs. Den högsta tillåtna givan får som mest beräknas för fem år. Du ska ange hur lång tid du använt i din beräkning.

Höst- eller vinterbevuxen mark
De grödor och åtgärder (till exempel obearbetad stubb) som räknas som ”höst- eller vinterbevuxen” mark enligt Jordbruksverkets regler. För Mälar-Hjälmarregionen samt västra Svealand och Norrland tillämpas de datumgränser som enligt Jordbruksverkets regler gäller för Östergötland och Västra Götaland.

I

IAF/MLA-signatär
Ackrediteringsorgan som skrivit på ett flerpartsavtal med International Accreditation Forum (IAF) om att följa deras principer. MLA är ett multilateralt avtal, ett så kallat flerpartsavtal. IAF är en global sammanslutning av ackrediteringsorgan, där till exempel Swedac i Sverige eller UKAS i Storbritannien ingår.

ICES
International Council for the Exploration of the Sea.

IFOAM
International Federation of Organic Agriculture Movements är en världsomspännande samarbetsorganisation för ekologisk produktion, som utarbetar internationella regler för ekologisk produktion – IFOAM Norms for Organic Production and Processing. Dessa innehåller:

- IFOAM Standards
- IFOAM Standards requirements
- IFOAM Accreditation requirements

KRAVs regler uppfyller IFOAM Standards requirements.

Import
Att ta in produkter från ett tredjeland, alltså ett land utanför EU och EES. För att få importera ekologiska produkter kan det krävas importtillstånd från Livsmedelsverket eller Jordbruksverket.

Införsel / Föra in
Inköp av produkter från ett annat land inom EU eller EES. Du får fritt föra in ekologiska produkter från dessa länder men inte automatiskt KRAV-märka dem.

Ingrediens
Ingredienser indelas i råvaruingredienser, livsmedelstillsatser och aromer.

Råvaruingredienser kallas i denna regeltext också för råvaror. Det är sådana ingredienser som är grunden i ditt recept, till exempel mjölk, laktos, gurkmeja, syrakultur.

Livsmedelstillsatser är berikningsmedel eller teknologiska tillsatser.

Initiator
Ämne som startar polymerisationen och/eller kontrollerar bildningen av den makromolekylära strukturen.

Initiatorer används i mycket små mängder och är inte avsedda att bli kvar i den slutliga polymeren.

J

Jordbruksmark
Åkermark och betesmark kallas med ett gemensamt begrepp för jordbruksmar

K

Kalvar
Nötkreatur under 6 månaders ålder.

Karantän
Avskilt stall för att hålla införda djur skilda från den befintliga besättningen på grund av smittorisken.

Karenstid
Tiden från sista behandlingstillfället med ett läkemedel till att produkten får säljas som KRAV-certifierad.

Kedja
En kedja är en grupp av enheter som har gemensamt ledningssystem, gemensam ekonomisk redovisning och ett gemensamt varumärke eller grafisk profil.

Konstgödsel
Industriellt syntetiskt tillverkad handelsgödsel.

Konstruerade nanomaterial
Avsiktligt tillverkade nanomaterial undantaget de som bildas vid traditionella livsmedelsprocesser. Hit räknas inte nanomaterial som förekommer naturligt i miljön (t.ex. vulkanisk aska), som förekommer naturligt i livsmedel (till exempel

monosackarider, aminosyror och fettsyror) eller som bildas oavsiktligt (till exempel mjöl eller homogeniserad mjölk).

Kontroll
En oberoende systematisk granskning för att avgöra om den KRAV-anslutne följer KRAVs regler. En kontroll kan göras med olika tekniker såsom inspektion, revision, provtagning, provning, kartläggning med mera. Certifieringsorganet ska alltid verifiera att den som certifieras förstår reglerna och har arbetssätt och rutiner för att följa reglerna, varför revision är den dominerande tekniken. En individuell riskbedömning ska utgöra grunden för val av kontrollteknik.

- *Årlig kontroll:* Minst ett årligt kontrollbesök görs på alla KRAV-certifierade företag. På det årliga besöket görs en genomgång av alla, för produktionen, relevanta regler. Genomgång görs av både dokumentation och anläggningar.
- *Extra kontroll:* Ett certifierat företag kan få en eller flera extra kontroll/-er utöver ordinarie kontrollbesök. En extra kontroll kan göras exempelvis för att reglerna kräver det, för att följa upp avvikelser eller av andra skäl. Extra kontroller kan vara anmälda eller oanmälda.
- *Oanmäld kontroll:* Ett kontrollbesök hos den certifierade som aviseras tidigast 24 timmar innan det påbörjas, eller som inte aviseras alls.

Konventionell
Produktion eller produkt från produktion som inte är KRAV-certifierad, EU-ekologisk, eller under omställning till KRAV-certifierad eller EU-ekologisk produktion.

Kraftfoder
Alla foder utom grovfoder och vitamin- och mineraltillskott. Potatis räknas som kraftfoder.

KRAV-ansluten
En producent eller motsvarande som har ett avtal med ett certifieringsorgan som är ackrediterat att certifiera enligt Regler för KRAV-certifierad produktion. När reglerna använder ”producent” betyder det ”KRAV-ansluten producent”.

KRAV-nummer
KRAV-numret lämnas av KRAV i samband med registrering av ny kund. Från och med 2017 ska alla KRAV-anslutna ha ett KRAV-nummer. Detta följer med vid eventuellt byte av certifieringsorgan.

Kärnverksamhet
Verksamhet som syftar till att tillverka en produkt eller råvara som ska KRAV-certifieras eller KRAV-märkas.

L

Landning
Överlämning av fångst från fiskefartyg till mottagare i land.

Ledningssystem
Ett ledningssystem är ett dokumenterat system som omfattar organisationsstruktur, planering, ansvar, praxis, rutiner, processer och resurser för att utveckla, införa, uppfylla, revidera och underhålla verksamheten. Ledningssystem kan vara certifierade, men en certifiering krävs inte för att uppfylla denna definition. Exempel på standarder för certifierbara ledningssystem är ISO 9001 och ISO 14001.

Leverantör
Aktör som levererar eller tillhandahåller produkt, råvara eller tjänst åt en annan aktör.

Leverantörsgranskning/Leverantörsgranskningssystem
Leverantörsgranskning är en dokumenterad process för godkännande av leverantörer och en pågående övervakning som ska säkerställa att alla leverantörer av produkter hanterar risker för att KRAVs tilläggskrav inte uppfylls. System för leverantörsgranskningar som erkänts av KRAV kan användas vid verifiering av KRAVs tilläggskrav i kapitel 16.

Lokalbedövning
Lindring av smärta som uppstår vid ett ingrepp (till exempel vid snitt/bränning). Ingen långvarig smärtlindring fås efter ingrepp. Den aktiva substansen i läkemedlet blockerar impulsledningen i nervfibrerna så att vävnaden förlorar känsel – blir bedövad (anestesi).
Se även definitionerna för Sedering och Smärtlindring/smärtstillande medel.

Långliggande vall
En vall som inte plöjs under minst fem års tid.

Långsamt växande fjäderfäras eller linje
Långsamt växande fjäderfäras definieras som en ras där djuren i genomsnitt växer maximalt 45 gram per dag.

Lösningsmedel till tillsatser och aromer
Ämnen som används i de minsta mängder som är absolut nödvändiga som lösningsmedel för tillsatser och aromämnen. Lösningsmedel anses inte vara ingredienser.

M

Manual för slakteriet
Manualen ska innehålla de standardrutiner och arbetsinstruktioner som slakteriet behöver för att säkerställa att KRAVs regler uppfylls för den del av slakteriets verksamhet som berörs av KRAVs regler. Manualen ska också innehålla redovisande dokument för olika moment i arbetet så att ett certifieringsorgan kan följa upp slaktverksamheten vid en kontroll. Manualen ska visa att KRAVs regler är inarbetade i organisationen och tillgängliga för personalen.

Mellangröda
En gröda som växer mellan två huvudgrödor.

Mindre slakteri
Slakteri som slaktar färre än 1 000 djurenheter per år.
EU-förordning (EG) nr 1099/2009 definierar detta som slakterier där färre än 1 000 däggdjursenheter eller 150 000 fåglar eller kaniner slaktas per år. Det är möjligt att lägga samman olika djurkategorier för att de ska kunna jämföras, enligt följande:

- Vuxna nöt och hästdjur: 1 djurenhet.
- Andra nötkreatur: 0,50 djurenheter.
- Gris med en levande vikt över 100 kg: 0,20 djurenheter.
- Övriga grisar: 0,15 djurenheter.
- Får och getter: 0,10 djurenheter.
- Lamm, killingar och spädgrisar med en levande vikt under 15 kg: 0,05 djurenheter.

Mulljord
Är en jord som innehåller minst 30 viktprocent organiskt material i matjorden. Ett skifte anses bestå av mulljord om mulljorden täcker mer än hälften av skiftets yta.

N

Naturfrämmande
Ämne som inte är naturligt förekommande och som inte har identifierats i naturen.

Naturliga aromämnen
Ett aromämne som framställs genom lämpliga fysikaliska, enzymatiska eller mikrobiologiska processer från material av vegetabiliskt, animaliskt eller mikrobiologiskt ursprung. Naturliga aromämnen motsvarar ämnen som är naturligt förekommande och som har identifierats i naturen.

Nyckeltal
Jämförelsetal som du tar fram för att analysera verksamheten och följa upp verksamhetens förbättringsarbete.

Oförpackad
En produkt som är oförpackad och som inte är märkt. Det kan exempelvis vara produkter i lösvikt utan styckemärkning, men också en produkt som säljs direkt till konsument och som förpackas vid försäljningstillfället.

Omställning
Övergång från konventionell till KRAV-certifierad produktion.

Omställningsfoder/Foder från mark under omställning
Foder som odlas på mark som är under omställning till KRAV-certifierad produktion och skördas tidigast 12 månader efter att omställningstiden påbörjats. Vissa grödor får användas som foder till egna djur tidigare vilket framgår av reglerna.

Omställningstid
Den fastställda tiden från vilken du ska följa KRAVs regler fram till dess att produkten är KRAV-certifierad. Produktionen ska vara anmäld till kontroll under hela omställningstiden. Om produktionen blir underkänd börjar en ny omställningstid, om inte beslutet om underkännande anger något annat.

P-AL-klass
En indelning av jordar efter koncentrationen av lättlöslig fosfor.

Parallellproduktion/Parallellodling
Inom lantbruk finns benämningen parallellproduktion både inom växtodlingen och inom djurhållningen.

Parallellproduktion inom djurhållning innebär att samma djurslag sköts konventionellt och enligt KRAVs regler inom samma brukningsenhet/företag. Parallelldjurhållning är endast tillåtet under mycket begränsade villkor.

Parallellproduktion inom växtodling innebär att samma gröda odlas konventionellt och enligt KRAVs regler inom samma brukningsenhet/företag. Parallellodling är endast tillåtet under mycket begränsade villkor.

Polymerisationshjälpmedel
Ämne som används för att åstadkomma ett lämpligt medium för tillverkning av polymerer eller plast; det kan förekomma oavsiktligt i slutmaterialet men har inte någon fysikalisk eller kemisk effekt på det.

Premiumnivå
De tre övre nivåerna brons, silver och guld som restaurangen kan certifiera sig för, beroende på andelen KRAV-märkta och Hållbara livsmedel (se definition).

Primärförpackning
En förpackning som omsluter och är i kontakt med en produkt när den säljs till slutanvändaren. En konsumentförpackning är ett exempel på en primärförpackning, men det kan också vara en förpackning för produkter som säljs till industri eller lantbruk för att gå in i produktionen, eller till restauranger och storkök.

Processhjälpmedel
Ämnen som används vid tillverkning men som inte räknas som ingredienser och som inte har någon teknologisk effekt i det färdiga livsmedlet räknas som processhjälpmedel. Det kan till exempel vara vegetabilisk olja som används som släppmedel.

Producent
Den som är certifierad enligt KRAVs regler och som odlar, producerar, hanterar, förädlar, distribuerar, för in eller importerar en vara. Begreppet betyder i texten samma sak som ”KRAV-ansluten”.

Produkt
Allt från levande eller obearbetade produkter från jordbruk, vattenbruk och fiske till bearbetade förpackade produkter för livsmedelsändamål, samt ull, hudar och produktionshjälpmedel.

Produktionsplats
Fysiskt avgränsad enhet som är KRAV-ansluten. Begreppet motsvarar EU-förordningens ”produktionsenhet”. I EU-förordningen används begreppet produktionsplats vid märkning för att ange var en produkt är producerad (EU- icke- EU- jordbruk eller land), därför används begreppet så i regel 20.3.2.

Produktionsenhet
Tydligt avgränsad del av en brukningsenhet i de fall inte hela brukningsenheten bedrivs enligt KRAVs regler. En produktionsenhet kan bestå av ett eller flera skiften eller växthus.

Proteinfoder
Foder som innehåller mer protein per energienhet än spannmål.

Proteingröda
Som proteingrödor räknas: ärter (utom konservärter), åkerbönor (som här likställs med bondbönor och hästbönor), sötlupiner (som får ge högst 5 procent bittra frön), vicker och soja. Även grödor med inblandning av spannmål får räknas som proteingröda, så länge som andelen spannmål är mindre än 50 procent av utsädets vikt. Grödorna kan skördas gröna, som helsädesgröda eller som mogen skörd.

R

Regelverk
Regelverk betyder här en lagtext eller en standard för (ekologisk) produktion. KRAVs regler är ett regelverk.

Rekonstituering
Rekonstituering innebär att produktens ursprungliga vattenhalt återställs.

Rengöring
Process för att avlägsna smuts på exempelvis golvytor och produktionsutrustning. Kan ske genom torra eller våta metoder – mekanisk eller hydromekanisk bearbetning. Hjälpmedel inkluderar olika verktyg som borstar, trasor eller högtryckstvätt. Ofta används rengöringsmedel för att lösa fett och smuts. Dessa är kemiskt sett oftast detergenter.

Revisor
En person som kan och får genomföra en kontroll.

Råvara
Råvaruingredienser kallas i denna regeltext också för råvaror. Det är sådana ingredienser som är grunden i ditt recept, till exempel mjölk, gurkmeja.

S

Sedering
Behandling med läkemedel som ger mycket kortvarig smärtlindrande effekt (10–45 minuter enligt FASS). Sänker djurets medvetandegrad genom att hämma frisättandet av noradrenalin från centrala nervsystemet. Samtidigt sker en allmän muskelavslappning och kortvarig smärtlindring (analgesi).

Se även definitionerna för Lokalbedövning och Smärtlindring/smärtstillande medel.

Servering/serveringskök
Enhet inom restaurangcertifieringen utan egna livsmedelsinköp, och som inte har någon egen tillagning eller omfattande beredning utan endast enklare hantering av redan ätfärdiga livsmedel eller maträtter, se bilaga 6.

SIN-ämne
Kemikaliesekretariatet (ChemSec, The International Chemical Secretariat), är en ideell organisation som grundades 2002 av fyra miljöorganisationer.

ChemSec strävar efter att nå bred acceptans i samhället för de viktigaste prin- ciperna om försiktighet, substitution, att förorenaren betalar samt om rätten till information. Som del i det arbetet har man upprättat en lista över miljö- och hälsoskadliga kemikalier som är särskilt angelägna att avveckla, SIN-listan. Ett SIN-ämne uppfyller EUs kriterier för ”särskilt farliga ämnen”, SVHC. Du hittar den på *www.sinlist.org*.

Skadedjursbekämpning
Användning av en fysikalisk, biologisk eller kemisk metod (med biocid) för att förebygga skada på exempelvis livsmedel eller egendom.

Slutkonsument
Den slutliga konsumenten av ett livsmedel som inte kommer att använda livsmedlet som en del i ett livsmedelsföretags verksamhet. *Ur förordning (EG) nr 178/2002 artikel 3.18.*

Smärtlindring/smärtstillande medel
Långvarig lindring av smärtan efter ett ingrepp. Många studier visar en minskad frekvens av smärtrelaterade beteenden, men däremot ingen eller ringa smärtlindring vid själva ingreppet. Läkemedel med NSAID (non steroid antiinflammatory drugs/icke-steroida antiinflammatoriska läkemedel) hämmar enzymet cyklooxygenas (COX-1 och COX-2) och bildandet av prostaglandin (PG) i den skadade vävnaden. Utan smärtlindring sätter PG igång en inflammationsreaktion med bland annat smärta som följd.

Se även definitionerna för Lokalbedövning och Sedering.

Stallperioden
Den period under året när djuren normalt hålls inne varje dag, med eller utan tillgång till utevistelse. Perioder när djuren bara vistas inne i samband med mjölkning räknas inte till stallperioden.

Styckemärkt
Produkter i lösvikt som är märkta styckevis eller buntvis med en etikett, till exempel KRAVs märke.

Stress
Stress är både fysiska och psykiska påfrestningar på djuren. Djur kan stressas av reflekterande ytor, buller och höga ljud, luftströmmar, starkt ljus, lukter, tvära krökar eller blindgångar, smärta, hård hantering med slag och stötar samt stress och oro från andra djur.

Ströbädd/djupströbädd
En ströbädd gödslas ut med intervall från någon eller några veckor upp till ett år. Den hålls torr genom att nytt strömedel läggs ovanpå det gamla.

Djupströbädd är en ströbädd som gödslas ut en eller ett par gånger per år.

Tillagning/tillagningskök
Kök med egen tillagning eller beredning. Köket får även göra egna livsmedelsinköp.

Tillsatser
Kallas ibland teknologiska tillsatser. Ämnen som har en teknisk funktion i livsmedlet och för vilka myndigheterna bestämt att de ska ha en särskild säkerhetsprövning. Dessa ämnen har ett E-nummer. Till exempel är askorbinsyra (C-vitamin) en teknologisk tillsats när den används som antioxidationsmedel med E-nummer E 300. Tillsatser ska alltid anges i ingrediensförteckningen på livsmedel. De flesta enzymer räknas inte som livsmedelstillsatser, men invertas (E 1103) och lysozym (E 1105) är tills vidare klassificerade som livsmedelstillsatser.

Tillåtetbedömda fodermedel / Tillåtetbedömning
Icke KRAV-certifierade fodermedel som har bedömts av FiBL som tillåtna att använda i KRAV-certifierad produktion. Dessa är inte KRAV-märkta men publiceras på *www.insatslista.se*.

Tillåtetbedömda produktionshjälpmedel
Icke KRAV-certifierade produktionshjälpmedel som bedömts av FiBL som tillåtna att användas i KRAV-certifierad produktion Dessa är inte KRAV-märkta men publiceras på *www.insatslista.se.*

Torrsubstans (ts)
Det som är kvar när man torkat bort allt vatten i något, till exempel ett foder. Begreppet används bland annat för foder för att kunna jämföra olika produkter där vattenhalten kan variera mycket.

U

Uddevallasystem
En typ av stallinredningssystem med endjursboxar för nötkreatur, bestående av ett antal rader med individuella bås. Systemet är ihopbyggt med drivgångarna.

Ungdjur Nöt
Nötkreatur som är högst 24 månader gamla, dock ej kalvar och dräktiga kvigor som har mindre än två månader kvar till förlossning.

Uppstallning
Inhysa djur i stall för viss tid.

Utevistelseperiod
Tiden före och efter betesperioden, då mark- och väderförhållanden tillåter att djuren går ute. Utevistelseperioden ska vara minst 2 månader.

Utrotningshotad ras
Vilka raser som räknas som utrotningshotade framgår av SJVFS 2021-xx som ersätter SJVFS 2015:29.

V

Veranda
Används för fjäderfä. Hårdgjord yta med tak utanför ett isolerat stall. Den är oisolerad och utomhusklimat råder. Den kan vara helt eller delvis inklädd med vindväv eller liknande. Golvet är täckt med strö.

Växtföljd
En planerad ordningsföljd mellan grödor på ett enskilt skifte.

Växthus
Ska utgöra en fast byggnad där man odlar växter. Byggnaden står på samma plats i flera år, vilket innebär att tunnelodling på friland som flyttas runt inte ingår i definitionen. Odling i avgränsade bäddar räknas alltid som växthus.

Växtnäringsbalans
Förhållandet mellan införd växtnäring i till exempel inköpt gödsel och den växtnäring som förs bort i de produkter som förs ut från gården.

Växtskyddsmedel
Används i huvudsak för att skydda växter och växtprodukter inom jordbruk, skogsbruk och trädgårdsodling. De har som uppgift att skydda växter eller växtdelar mot skadedjur, svampangrepp eller konkurrerande växter.

Ätliga delar av grödan

Ätlig växtdel är definierat för olika grödor (A–I). Definitionen följer Nationella riktlinjer för ekologisk produktion.

A. Vall, helsäd, grönfoder
   Ovanjordiska växtdelar.
B. Spannmål till tröskning det vill säga kärna och halm samt halm från vallfröodling
   Efter att stråskjutningen påbörjats (DC 32).
C. Baljväxter och raps till tröskning.
   Efter blomning
D. Kryddor och sallat i kruka, till exempel dill, persilja, basilika.
   Ovanjordiska växtdelar
E. Grönsaker, till exempel sallat, kålväxter med skott, blad eller blomma som ätbar del, mangold, spenat, dill, persilja, selleri, sparris, ärter, bönor, bladselleri, kryddväxter, lök. Blast på primörer av rotfruktsgrödor, exempelvis knippemorötter.
   Ovanjordiska växtdelar
F. Grönsaker högväxande, till exempel tomat, gurka, paprika och aubergine.
   Fruktämne/kart efter att kronblad fallit.
G. Rotfrukter, till exempel morot, palsternacka, potatis, kålväxter med rot som ätbar del, rödbetor, rotselleri.
   Underjordiska växtdelar
H. Bär, till exempel jordgubbar och svarta vinbär.
   Fruktämne/kart efter att kronblad fallit.
I. Frukt
   Fruktämne/kart efter att kronblad fallit.

För alla KRAV-certifierade företag

KRAVs Marknadsföringslåda

Få hjälp med att kommunicera KRAVs märken så att konsumenter enklare kan göra hållbara val.

I KRAVs marknadsföringslåda finns material som:

- Textunderlag med budskap om KRAV-märkt
- Färdiga bilder och filmer att använda i sociala medier
- Trycksaker att beställa till just din verksamhet
- Inspiration och stöd kring hur du kan marknadsföra och berätta vad KRAVs märken står för och vilken nytta det gör när man väljer KRAV-märkt

Inloggning: *krav.se/toolbox* Mejla *info@krav.se* för lösenord

Folder som beskriver fördelarna med KRAV-märkt jämfört med EU-ekologisk och konventionell produktion.

Film, 15 s, som beskriver vad KRAVs märken står för, att använda i digitala kanaler.

Bilder som lyfter olika KRAV-märkta produkter samt förslag på inläggstexter, att använda i digitala kanaler.

Annons som lyfter fördelarna KRAV-märkt har för den biologiska mångfalden.

www.krav.se

KRAVs VISION

All produktion av livsmedel är ekonomiskt, ekologiskt och socialt hållbar och tillgodoser dagens behov utan att äventyra kommande generationers möjligheter att tillgodose sina behov.

KRAV ekonomisk förening
Box 1037, 751 40 Uppsala
www.krav.se info@krav.se
Tel 018- 15 89 00

/krav.eko /kravmedia /kravmarkt /kravmarkt